

Nr 8

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet för politiska partier att vid allmänna val utlägga valsedlar i vallokalerna.

I den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen nr 253 i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* föreslås, »att riksdagen beslutar hemställa hos Kungl. Maj:t att sådan ändring göres i föreskrifterna, att skyldighet föreligger för valförrättare att möjliggöra för partier (valkorporationer) att i anslutning till vallokalen lägga ut valsedlar».

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen gäller för de i nämnda lagar reglerade allmänna valen bl. a. följande. Vid valen, som skola äga rum inför öppna dörrar, må tal ej hållas eller tryckta eller skrivna upprop till de väljande tillåtas inom vallokalen. Det åligger de närvarande att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som valförrättaren för ordningens upprätthållande och valförättningens behöriga fortgång finner skäl meddela. Exemplar av vallagarna skola finnas anslagna i vallokalen. Vid val till andra kammaren skola därjämte exemplar av lista upptagande de av Konungens befallningshavande godkända anmälningarna av kandidater finnas anslagna. Avskilda platser, avsedda att möjliggöra för väljare att med valhemlighetens bevarande inlägga sin valsedel i valkuvert, skola till lämpligt antal finnas i vallokalen. Vid valen skola begagnas valsedlar av vitt papper utan kännetecken. Å dessa skall ovanför namnen utsättas väljarbeteckning (partibeteckning). Blanketter till valsedlar skola tillhandahållas i vallokalen.

I de promemorior för valförrättare, som inom inrikesdepartementet senast utarbetats för de kommunala valen 1954 och för valet till riksdagens andra kammare 1956, uttalas att det icke förefinnes skyldighet för valförrättaren att å vallokalen tillhandahålla valsedelsblanketter med särskilt tryck utan att skyldigheten allenast avser blanketter utan tryck. Vidare uttalas i promemoriorna, att det naturligtvis ännu mindre är valförrättarens sak att tillhandahålla färdiga valsedlar med utsatt valbeteckning och valkrets-beteckning eller med olika partibeteckningar och kandidatnamn, utan att det ankommer på väljarna själva att genom respektive partiorganisationer eller genom ifyllande av tillhandahållna blanketter eller annorledes förskaffa sig sedlar i enlighet med sina önskningsar.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om två avgöranden av regeringsrätten. I det ena fallet (RÅ ref. 65/1926) ansågs valnämndernas förfarande att under någon del av valförrättningen i samband med utlämnandet av valkuvert tillstålla valmännen jämväl valsedel ha varit ägnat att kränka valfriheten, varför valet upphävdes. I det andra fallet (RÅ not. S 333/1938) ansågs valhemligheten icke kränkt därav, att de olika partiernas valsedlar, enligt beslut av valnämnderna, varit utlagda på bord i vallokalen, och då ej heller eljest förekommit något förhållande av beskaffenhet att föranleda valets upphävande, lämnades anförda besvär utan bifall.

I den nu till behandling föreliggande motionen framhålles, att de politiska partierna på vissa platser beretts möjlighet att lägga ut valsedlar i anslutning (förrum) till vallokalerna men att detta icke tillåtits på andra platser. Motionen syftar till införande i vallagarna av bestämmelser om rätt för partierna till ett dylikt förfaringsätt.

Utskottet finner motionens syfte beaktansvärt. Närmare utredning bör emellertid föregå den åsyftade ändringen av vallagarna. Tillhandahållande av valsedlar i eller i anslutning till vallokalen bör nämligen enligt utskottets mening endast få ske under sådana former att valhemligheten och valfriheten till fullo bevaras samt ordningen vid valförrättningen upprätthålles. Angeläget är vidare att bestämmelserna få sådan utformning att icke ny kassationsgrund tillskapas. Den av utskottet förordade utredningen kan lämpligen anförtros 1955 års valutredning, bland vars uppgifter ingår att undersöka olika spörsmål beträffande förfarandet vid allmänna val.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen i anledning av föreliggande motion, I: 253, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till de ändringar i lagen om val till riksdagen och kommunala vallagen, som erfordras för att de politiska partierna skola få rätt att vid allmänna val utlagga valsedlar i eller i anslutning till vallokalen.

Stockholm den 13 mars 1958

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, Wahlund, Olsén, Öllén, Aspling, Arvidson*, Dahl, Axel Emanuel Andersson* och Källqvist; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård*, Norén*, Sehlstedt*, Hammar, Gustafsson i Bogla, fru Svedberg, herrar Magnusson i Tumhult, Olofson och fru Segerstedt-Wiberg.

* Ej närvarande vid justeringen.